

Episkop rasko-prizrenski Artemije:

OBNOVIMO NASE SVETINJE MOLITVOM

Gracanica, 14 . jula 2002. god.

Danas je Episkop rasko-prizrenski i kosovsko-metohijski g. Artemije uz zasluženje sveštenstva Eparhije rasko-prizrenske služio prvu posleratnu liturgiju u razrušenom manastiru Sv. Kozme i Damjana u selu Zociste, 5 kilometara južno od Orahovca. Manastir Zociste podignut je u 14. veku i prvi put se spominje 1327. godine u hrisovulji Sv. Kralja Stefana Decanskog. Neposredno pred rat 1998-1999 god. u manastiru je zivelo bratstvo od 7 monaha. Nakon završetka rata i dolaska snaga KFOR-a pripadnici tzv. OVK opljackali i zapalili manastir, a crkvu Sv. Vraca do temelja razrusili. Istovremeno celokupno srpsko stanovništvo iz ovog kraja proterano je iz svojih domova. Više od 200 lokalnih Srba oteto je ili pobijeno od strane lokalnih ekstremista tzv. OVK.

Tacno tri godine nakon ovih tragicnih događaja predstavnici KFOR-a konacno su omogućili da se odsluzi prva služba Bozija u ovoj razrušenoj svetinji. U manastir su uz pratnju KFOR-a u vojnim vozilima pristigli i vernici iz raznih delova Kosova i Metohije: Prizrena, Kosovske Mitrovice, Gracanice, Orahovca i Velike Hoce, ukupno oko 200 duša.

Bogosluženje su obezbedjivale jake snage nemackog KFOR-a dok su se lokalni Albanci sakupili na uzvisenju iznad manastira i bogosluženje pratili najvulgarnijim psovka, zvižducima i nepristojnim gestima. Kordon vojnika KFOR-a onemogućavao je Albancima da se približe mestu bogosluženja i okupljeni narod napadnu kamenicama. Time se još jednom na delu pokazala krajnja netrpeljivost i mrznja lokalnog stanovništva.

Pracen psovka i galamom sakupljenih Albanaca i molitvenim uzdasima i suzama pravoslavnih vernika i sveštenstva episkop Artemije je u svojoj besedi rekao:

"Danas je braco i sestre za nas ovde sabrane Lazareva subota. Prijatelj Hristov Lazar je umro i bio je u grobu cetiri dana kada je dosao Gospod i varskrsao ga. I mi se danas nalazimo na grobu naseg dragog manastira Sv. Vraca, koji tri godine lezi u rusevinama. Ali danas je dan njegovog molitvenog obnovenja i vaskrsenja.... Sakupili smo se da poput besrebrenih lekara Kozme i Damjana i mi svojim molitvama izvidamo rane ovog manastira. Mnogo rana ima na telu naseg naroda, mnogo rana na telu nase Srpske pravoslavne crkve ovde na Kosovu i Metohiji gde je unisteno preko 110 crkava i manastira".

U nastavku besede episkop Artemije je istakao da obnova nasih porusenih svetinja pocinje upravo od manastira Zociste u kome su pre rata mnogi ljudi raznih nacionalnosti pa cak i vera nalazili pomoc Boziju i iscelenje.

Prekidan galamom i zvižducima okupljenih Albanaca episkop Artemije je uputio molitvu Sv. Kozmi i Damjanu da i njihove duše iscele svojim molitvama i povedu ljubavi i prastanju. "Hriscanska vera je vera ljubavi i prastanja, vera koja propoveda mir, a mi smo ovde upravo zato da bismo svoj mir uputili svim ljudima".

Nakon svete Liturgije i osvecenja slavskog kolaca izvršen je i parastos nad oskrnavljenim grobovima igumana Damjana i monaha Mojsija. Albanski ekstremisti su grobove ova dva monaha oskrnavili polomivsi krstove i mermeme ploce.

Ovim bogosluženjem Episkop Artemije je zvanično objavio pocetak obnove razrušenih svetinja na Kosovu i Metohiji. U programu akcije: OBNOVIMO NASE SVETINJE MOLITVOM najpre ce biti organizovan citav niz bogosluženja na razrušenim hramovima i manastirima Eparhije rasko-prizrenske kako bi se pokazalo svetlu da se pravoslavni Srbi ne odricu svojih svetinja i da su one za nas narod još svetije sa ranama koje su im naneli Albanski ekstremisti. "Oni koji su porusili ove hramove pre svega su porusili i oskrnavili sopstvene duše i naneli sramotu svom narodu. Ekstremisti mogu da uniste još mnogo crkava i raskopaju sve grobove ali time ce samo osnaziti veru pravoslavnih hriscana koji cvrsto veruju da nakon raspeca dolazi Vaskrsenje", izjavio je episkop Artemije informativnoj službi Eparhije rasko-prizrenske i kosovsko-metohijske.

Ovim bogosluženjem takodje je pokazano kakav je trenutni nivo verske i uopste ljudske slobode na Kosovu i Metohiji tri godine nakon rata i to pod medjunarodnim protektoratom. Dok sirom pokrajine nicu desetine novih dzamija koje grade humanitarne agencije iz Saudijske Arabije i drugih islamskih zemalja pravoslavne svetinje ostaju u rusevinama.

Istovremeno lokalno albansko stanovništvo sa svojim rukovodstvima cinu sve kako bi se sprecio povratak prognanih Srba i obnova crkava i manastira.

Napori nekih medjunarodnih predstavnika na Kosovu i Metohiji kao i albanskih politicara da pokazu kako se situacija u Pokrajini toboze poboljsala predstavljaju tragikomican pozorisni komad u kome se laz predstavlja kao istina, a neuspeh i poraz kao trijumf. U svakom slucaju ostaje jasno da se demokratija ne moze graditi na krsenju prava drugih, na rusevinama crkava i oskrnavljenim grobovima. Srpska pravoslavna Eparhija rasko-prizrenska ce nastaviti da podrzava svaki iskren i konstruktivan napor da se situacija popravi za sve zajednice ali ce se ostro suprotstaviti svakoj propagandi koja pokusava da prikrije stvarno stanje na ovim prostorima i tako stvori uslove za stvaranje jedne fasisoidne i etnicki ciste nezavisne drzave skrojene samo po meri albanskog naroda.

Informativna služba Eparhije rasko-prizrenske i kosovsko-metohijske

SAOPSTENJE

NAKON LITURGIJE ALBANSKI PODMETNULI POZAR U MANASTIRU ZOCISTE

Velika Hoca, 14 . jula 2002. god.

Prema poslednjim informacijama koje je iz Velike Hoce prosledio protosindjel Petar Ulemek, neposredno nakon liturgije i odlaska episkopa Artemija, sveštenstva i naroda, lokalni Albanci iz sela Zocista podmetnuli su pozar u manastiru Sv. Vraca, koji je naneo dodatnu stetu preostalim objektima. Protosindjel Petar bio je u poslednjoj grupi koja je napustila manastir u pratnji KFOR-a. Prilikom ulaska u vojna vozila okupljeni Albanci su oca Petra i još nekoliko Srba zasuli

kamenjem. Nedugo posle toga svestenik Srdjan Milenkovic primio je obavestjenje od UNMIK policije da manastir gori. U selu Velika Hoca Srbi su odmah organizovali protivpozarnu brigadu koja je u pratnji UNMIK policije otisla na lice mesta i lokalizovala pozar.

Nakon danasnjeg vandalskog ponasanja za vreme liturgije, ovaj poslednji u nizu napada na manastir Zociste jos jednom je potvrdio resenost albanskih ekstremista da zatru i poslednje tragove srpskog postojanja na ovim prostorima. Danasnje ponasanje Albanaca u Zocistu u potpunosti je demantovalo navodnu spremnost premijera Redzepija i g. Tacija koji nisu ispostovali obecanje dato episkopu Artemiju pre mesec dana da ce obezbediti uslove za obnovu manastira i povratak raseljenog srpskog stanovnistva. Zapravo, postoji vise indicija da je PDK (partija gospodina Tacija i Redzepija) upravo direktno umesana u rusenje manastira i najnovije incidente.
Informativna sluzba Eparhije rasko-prizrenske

U Pristini osvanuli antisrpski leci

PROTIV POVRATKA MANJINA NA KOSMET

Pristina, 13. jula (**Beta**)

U Pristini su jutros osvanuli leci na kojima je predstavljen srpski pripadnik paravojnih snaga koji nozem sece albansko dete, sa natpisom: "Ne dopustite povratak zlocinaca na Kosmet".

U lecima je navedeno i ime tog vojnika, obucenog u uniformu paravojnih snaga, i objasnjava da je on iz Vucitrna, a da je njegova zrtva neidentifikovano 13-godisnje dete.

Autori letka od UNMIK-a traze da ne dopusti da se na Kosmet vrate oni koji su pocinili zlocine.

Portparol UNMIK-a Sajmon Hejzlok upozorio je da je objavljivanje takvih letaka - pokusaj da se spreca povratak manjina. "Ovo je gadno. Svako moze izdati letke sa slikama, a poruka je sasvim jasna, posto smo videli dosta ovakvih stvari", rekao je Hejzlok i dodao da oni koji dele takve letke treba da se stide.

Poziv opstinskim vlastima u Pristini

STOP ZA MEDJUETNICKU MRZNJU

Pristina, 14. jula

Portparol UNMIK-a Sajmon Hejzlok pozvao je opstinske vlasti u Pristini da hitno uklone plakate izlepljene na javnim mestima, koji potpiruju nacionalnu mrznju, i naglasio da to u ovom trenutku, kada Kosovo koraca putem demokratizacije, nije dobar potez.

Glavna pristinska ulica juce po podne oblepljena je plakatima na kojima je naslikan srpski vojnik kako kolje albansko dete i ispisana poruka - "Ne dozvolite povratak zlocincima na Kosovo".

Navedeno je da je vojnik s fotografije pre rata radio u posti u Vucitru i da je ucesnik masakra u jednom kosovskom selu 1999. godine.

Hejzlok je ocenio da se ovakvim plakatima podstie medjuetnicka mrznja i to u vreme kada je zapoceo proces povratka Srba. Ovakve slike sire strah, posebno medju decom, podsecaju na ratne uzase i podsticu izazivanje medjuetnicke mrznje, rekao je on.

(**Tanjug**)

Mihael Stajner najavljuje nova hapsenja

NIKO NIJE IZNAD ZAKONA

KELN (**Tanjug**) -12. jul 2002.- Sef Unmika na Kosovu i Metohiji Mihael Stajner upozorio je u Becu da niko u toj pokrajini nije iznad zakona i najavio hapsenje svih osoba koje se ogluse o zakon.

Stajner je, u izlaganju na temu "Kosovo, zavrsnica posla", u bečkoj Diplomatskoj akademiji, naveo da je najvazniji zadatak medjunarodne zajednice da osposobi Kosovo za preuzimanje odgovornosti, a u to spada i vladavina prava.

"Nas najvazniji zadatak je povratak vladavine prava", prenosi radio "Dojce vele"njegovu izjavu. On je dodao da je za ostvarenje tih ciljeva neophodno jedinstvo medjunarodne zajednice oko fundamentalnih stvari.

"Stanovnistvu Kosova je dosta kriminala i nasilja. Postoji jak argument koji svi mogu razumeti, a to je da niko nije iznad zakona. Ako Medjunarodni tribunal za ratne zlocine u Hagu bude izdao nalog za hapsenje osoba na Kosovu, moramo biti sposobni da kazemo da niko nije iznad zakona", istakao je Stajner, uz ocenu da se gubi verodostojnost ako medjunarodna zajednica nije spremna da primeni iste principe i na sebi.

Stajner o uvodjenju srpskih sudija u kosovsko pravosudje

KRAJ PARALELNIM INSTITUCIJAMA

PRISTINA (**Beta**) - Mihael Stajner, sef Unmika ocenio je da ukljucivanje srpskih sudija u kosovsko pravosudje znaci ukidanje paralelnih institucija u Pokrajini, prenose pristinski mediji na albanskom.

"Ukoliko je i Beograd prihvatio integraciju srpskih sudija sa Kosova u nasem sistemu pravde, to ima znacaj za nas i predstavlja jedan korak napred na gasenju paralelnih sudova na severu Kosova", rekao je Stajner, a prenosi "Zeri".

Sef Unmika je izrazio duboko uverenje da ce uspeti da ugasi sve paralelne strukture na severu Pokrajine, ukljucujuci i cuvare mosta u severnom delu Kosovske Mitrovice. On je kazao da ce to biti lakse izvesti ukljucivanjem pripadnika srpske manjine u kosovsku policiju. Kosovski dnevnic takodje navode da je potpredsednik Vlade Srbije Nebojsa Covic posetio prekjuce severni deo Kosovske Mitrovice i razgovarao sa predstavnicima cuvara mosta.

Medjutim, listovi ne navode sta je dogovoreno na sastanku, jer im medjunarodne misije nisu obezbedile pratnju u severni deo Mitrovice.

Mihael Stajner o konacnoj sudbini Kosmeta

PRAVNI STANDARDI VAZNIJI OD STATUSA

BEC (*Beta*) - 13. jul 2002.- Konacan status Kosova "nije tako vazan", vec je bitnije uvodjenje medjunarodnih pravnih standarda i pružanje ekonomske perspektive, ocenio je sef Unmika Mihael Stajner.

Vazno je da se pre konacne odluke o statusu uspostavi vladavina prava, postigne ekonomski napredak, podstakne povratak izbeglica i uspostavi multietnicko Kosovo, izjavio je Stajner austrijskoj agenciji APA.

"Prerano je za zapocinjanie diskusije o konacnom statusu Kosova. Kosovsko drustvo najpre mora biti pripremljeno i moraju biti uspostavljene demokratske strukture i institucije koje mogu da funkcionisu. Trenutno ne postoje snage koje bi mogle biti nosioci autonomije", naglasio je Stajner.

On je dodao da su za realizaciju tih ciljeva potrebni jedinstvo i podrška meunarodne zajednice.

"Redosled se mora postovati, a to znaci - standardi pre statusa", podvukao je on, ne zelevi da govori o rokovima kada bi mogla zapoceti diskusija o konacnom statusu.

Skakljiva pitanja

Nemacki diplomata je kazao da se o skakljivim pitanjima mora voditi dijalog sa Beogradom, ali uz napomenu da beogradske vlasti nece imati pravo veta.

"Jasno je, takodje, da meDjunarodna zajednica nece vecito ostati na Kosovu. To saznanje se iskristalisalo tek nakon 11. septembra. Mi sada imamo mnogo manje vremena nego sto smo mislili i moramo ubrzati nase napore", rekao je Stajner.

Medjunarodne snage na Kosovu unistile pola tone kanabisa

KFOR CUPAO MARIHUANU

VUCITRN (*AP*) - Vojnici Kfora i policija Unmika unistili su prekjuce oko pola tone marihuane u blizini Vucitna, na severu Kosova, 30 kilometara od Pristine, saopstio je Kfor. Oko 40 kosovskih i Unmikovih policajaca, sa 20 francuskih pripadnika Kfora, cupali su stabljike indijske konoplje sa polja gde je rasla meu ostalom vegetacijom. Prema nekim procenama, to je bilo jedno od najvedjih uzgajalista marihuane na Kosovu.

Vojnici i policajci, neki u uniformama, a ostali u trenerkama, nosili su plasticne rukavice i cupali stabljike iz korena, kako ne bi ponovo izrasle. Naramke marihuane ubacili su u kamion koji je odvezao biljke na unistavanje. Zvanicnici NATO nisu zelevi da spale poljane, da ne bi ugrozili obliznja privatna uzgajalista kukuruza i krompira.

- Patrole Kfora otkrile su ovu drogu pre dve nedelje, na poljani koja se pruza uz veoma prometni put - kaze Dzon Cepman, portparol Unmik policije. To otkrice je u Vucitnu pokrenulo obimnu istragu Unmik policije, tokom koje su u istom rejonu nadjena jos tri polja indijske konoplje, ukupne površine od jednog ara.

- Ovo je veliko otkrice. Ulicna vrednost nadjene droge je oko milion dolara - kaze Capman.

Istraga jos nije rezultirala hapsenjima, a u Unmik policiji kazu da je kanabis na ovim poljima zasadjem pre 1999. godine.

Preporuke Medjunarodne krizne grupe Srbima, Albancima, Unmiku, Kforu i vlastima u Beogradu

UJEDINJENJE MITROVICE - USLOV ZA PRIJEM SRJ U SE

KOSOVSKA MITROVICA - Medjunarodna zajednica trebalo bi da uskrati SR Jugoslaviji pristup u Savet Evrope i Partnerstvo za mir, kao i pridruzivanje Evropskoj uniji, sve dok vlasti u Beogradu ne prestanu da pružaju pomoc paralelnim srpskim strukturama u severnom delu Kosovske Mitrovice.

Medjunarodna zajednica trebalo bi da ne pruza finansijsku pomoc Beogradu sve dok ne prekine da pomaze Srbe u severnom delu Mitrovice - pise u Planu 131 Medjunarodne krizne grupe (ICG).

U tom planu se detaljno predlaze Srbima, Albancima, Unmiku, Kforu i vlastima u Beogradu sta treba da urade kako bi se objedinila Kosovska Mitrovica i kako bi Unmik uspostavio vlast u srpskom delu ovog grada. - Podela grada sa paralelnim strukturama pod rukovodstvom Beograda predstavlja crnu mrlju na dosadasnjem radu Unmika. Kfor i Unmik moraju energicno da deluju kako bi uspostavili svoju nadležnost u severnoj Mitrovici, a u suprotnom ce lokalni akteri zakljuciti da se medjunarodna zajednica povija pred silom ili pred pretnjom silom.

Preporucujemo medjunarodnoj zajednici da prema Beogradu ostvari onakav pritisak kakav je upotrebljen da bi se obezbedila saradnja sa Haskim tribunalom - preporucuje ICG medjunarodnoj zajednici u resavanju pitanja podeljene Mitrovice.

ICG u planu o objedinjavanju grada predlaze Kforu da "rotacijom promeni francuske jedinice iz Mitrovice, kao deo racionalizacije komande". Krizna grupa preporucuje Unmik policiji da pohapsi cuvare mosta, "koji su sa kriminalnim aktivnostima delovali u svom dosadasnjem radu".

ICG predlaze Srbima u podeljenom gradu, za koje tvrdi da su "pioni u nacionalistickoj igri Beograda i taoci organizovanog kriminala", da se javno obavezu na ugovor o javnim i komunalnim uslugama sa opstinom Mitrovica i da priznaju integritet ove opstine kao jedinstvene celine. Albancima se predlaze da priznaju ravnopravnost Srba i pravo svih zajednica na povratak, kao i da osiguraju jednak tretman za Srbe.

Bolna tacka

Dr Dzejms Lion, direktor srpskog projekta Medjunarodne krizne grupe, koji je prvi put posetio Kosovsku Mitrovicu proteklog vikenda, rekao je da je Mitrovica bolna tacka i Srba i Albanaca kojima podjednako smeta podeljenost.

- Krizna grupa nigde nije rekla da Kosovo mora biti nezavisno vec sutra. Nas predlog je da Kosovo bude nezavisno, a pitanje je da li ce ga medjunarodna zajednica uvaziti. Statut Kosova ne moze vecno ostati ovakav kakav je sada. Ovako je vise neizdrzivo u ekonomskom, politickom i finansijskom smislu. Kosovo mora jednog dana da postane podrucje gde

ce ljudi moci normalno da zive i rade - rekao je Lion.

Z. V. Vlaskalic

Covic osudio intervenciju crnogorske policije

PROTEST DJUKANOVICU

Sef Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Nebojsa Covic osudio je juce intervenciju crnogorske policije u kolektivnom centru u Kamenovu, kod Budve, u kojem borave prognanici sa Kosmeta.

Covic je, u pismu upucenom crnogorskom predsedniku Milu Djukanovicu, naveo da je "iznenadjen nacinom na koji se pristupilo resavanju problema iseljavanja ljudi, koji vec tri godine zive u tom nepriznatom kolektivnom centru".

Pripadnici budvanske policije pokusali su, naime, prekjuce pre podne da iseie 115 lica izbeglih sa Kosova i Metohije smestenih u kolektivnom centru u Kamenovu, ali nije obrazloženo zbog cega su od tog iseljenja odustali.

Spor oko raseljenih lica smestenih u Kamenovu nastao je kada je Osnovni sud u Kotoru odlucio da to odmaraliste pripada preduzecu "Rekreators - Budva".

Covic u pismu podseca predsednika Crne Gore na meunarodno priznate odredbe o ljudskim pravima, koje su "preuzete ponovnim ukljucivanjem SRJ u Ujedinjene nacije".

Nadam se da cete se sloziti sa mnom da ljudi koji zive u kolektivnim centrima imaju pravo da od predstavnika drzavnih organa ocekuju ne samo pomoc pri obezbedjenju uslova za odrzivi povratak, nego i strpljenje i saosecanje za zivot u uslovima nedostojnim za dvadeset prvi vek - navodi se u Covicevom pismu.

Sef Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju izrazio je spremnost da sa predsednikom Crne Gore saradjuje "u cilju pronalazenja adekvatnog resenja za interno raseljena lica koja borave u Kamenovu".

(Beta)

Privrednici sa Kosova i Metohije upozoravaju

PRIVATIZACIJA - DA, ALI NE PO STAJNERU

Nedavna odluka administracije UNMIK-a da pokrene proces privatizacije na Kosmetu izazvala je veliku zabrinutost kod privrednika, receno je juce u PK Srbije. Steta od predlozenog koncepta bi bila trajna. Uz to, prednacrt odluke, koji je potpisao glavni administrator za Kosovo i Metohiju Mihael Stajner, po recima Nebojse Backovica, potpredsednika pokrajinske privredne asocijacije, nema valjanu ni politicku, ni ekonomsku, ni pravnu argumentaciju.

Prema slovu Rezolucije 1224 Saveta bezbednosti, misija UN na Kosmetu ima pravo da privremeno upravlja i administrira, ali ne i da donosi odluke sa trajnim posledicama. Po tom dokumentu, UNMIK je samo privremeni titular drustvene svojine, rekao je Backovic i istakao da ne postoji validna dokumentacija niti pravno utemeljenje u bilo kom sistemu u svetu za pokretanje privatizacije na UNMIK-ov nacin. Recju, ne moze se privatizovati tudja imovina.

Na skupu je zatrazena pomoc republicke i savezne administracije u pravnom definisanju argumenata kojima bi se dokazala neodrzivost pomenutog zahteva, a kao prvi korak na tom putu je navedena inicijativa PK Beograda da se formira udruzenje poverilaca sa podrucja uze Srbije, cime bi se omogucilo podizanje tuzbi protiv svakog potencijalnog investitora koji bi pokazao interes za kupovinu drustvenih, odnosno javnih preduzeca na Kosmetu.

Po recima Milene Vasic, koordinatora Centra za Kosmet, oko dve stotine firmi sa podrucja uze Srbije je prijavilo svoja potrazivanja u novcu, robi i osnovnim sredstvima. Sve u svemu, osam miliona evra. Ocekuje se da se ovaj spisak dopuni imenima novih firmi. Voja Zajic, direktor "Agrokosova", ukazao je na nelogicnost koncepta privatizacije po receptu UNMIK-a i naglasio da protiv legalne privatizacije nema niko nista protiv, ali ne i da sve obaveze ostaju u amanet starim firmama.

A. Z. K.

Covic i predstavnici Balkanske inicijative i Medjunarodne krizne grupe u evernoj Mitrovici

TRAGANJE ZA ODRZIVIM RESENJEM

Kosovska Mitrovica, 12. jula

Na poziv potpredsednika republicke vlade i sefa koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju dr Nebojse Covica, u prisustvu gostiju, danas su prvi put posetili severni deo Kosovske Mitrovice Danijel Server, direktor Balkanske inicijative Instituta za mir u Vasingtonu, i Dzejms Lajan, direktor Srpskog projekta medjunarodne krizne grupe. Oni su jutros vodili razgovor sa prof. dr Gojkom Savicem, rektorom pristinskog Univerziteta i clanom Predsednistva kosmetske Skupstine. Goste je primio i Dragan Kalaba, nacelnik Kosovskomitrovickog okruga, a posle toga Covic i gosti razgovarali su sa predstavnicima Udruzenje Most - Sveti Dimitrije.

Kako je izjavio dr Nebojsa Covic, razgovori su bili "vrlo kvalitetni, mada su se u njima osetila razmimoilazenja, posebno u stavovima na relaciji Koordinacioni centar - Krizna grupa".

Kako je istakao dr Covic, "necemo se mnogo vratiti unazad, jer je ocigledno da postoje neke strukture, misljenja da mi radimo za kriznu grupu. - Mi tragamo za odrzivim resenjem za Kosovo i Metohiju, a jedini nacin da se iznadje to resenje jeste - dijalog.

Odgovarajuci na novinarska pitanja, Dzejms Lajan je rekao da smatra da treba da se iznadje resenje za podeljenu Kosovsku Mitrovicu, koju je prvi put danas posetio. Kako je rekao, ne zna "koje bi to resenje moglo da bude prihvatljivo u ovom trenutku".

Bio je ipak decidan kada je rekao da ce "jednog dana morati da dodje do resenja ne samo problema severne Mitrovice vec i do resenja statusa Kosova, za koje postoje razni predlozi". Po njegovom misljenju, jedino najbolje i dugotrajno resenje je - nezavisno Kosovo.

Objasnio je da to "ne mora da bude sutra", to je samo predlog. Ali, po njegovom misljenju ne može ni "večno da ostane status Kosova, jer ono mora da postane ,normalno društvo".

O "cuvarima mosta" je rekao:

- Na osnovu dosadašnjeg ponašanja i kontroverznih akcija koje su izvodili takozvani cuvari mosta u severnom delu Kosovske Mitrovice, mi smo dosli do zaključka da su oni paravojna formacija. Međutim, posle danasnjeg susreta ja to ne mogu da potvrdim.

Danijel Server, direktor Balkanske inicijative Instituta za mir u Vasingtonu, istakao je da je najbitnije da se nacionalnim manjinama na Kosmetu obezbedi povratak, ali i da im se garantuje bezbednost. Za to je potrebno mnogo novca, rekao je Server i napomenuo da njegova organizacija do sada nije objavila "nijedan rad koji bi obnarodovao konacni status Kosova, ali da se nakon intenzivnih razgovora sa predstavnicima medjunarodne zajednice doslo do zaključka da postoje opcije koje nikako ne dolaze u obzir". Opcije koje se isključuju, kako je naveo, jesu - nezavisno Kosovo, svako regionalno prekranje granice na Balkanu i oslanjanje Kosova na vladu u Beogradu.

Ovo je "najveće nereseno pitanje na Balkanu", istakao je Server. Po njegovom misljenju, mora da prodje mnogo godina i da dodje do novih razgovora da bi se doslo do rešenja koje bi zadovoljilo interese vecine.

SKOLSTVO NA KOSMETU KAO U SRBIJI

Sef Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Nebojsa Covic danas je ostro osudio i ujedno demantovao pisanje "Nacionala", rekavši da se "sistem školstva na Kosovu i Metohiji i ubuduće biti pod sistemom Republickog ministarstva za obrazovanje".

Kako je naglasio, u narednoj skolskoj godini direktore, profesore, ali i nastavno osoblje odredjivace, kao i do sada, Republicko ministarstvo prosvete, a deca ce u srpskim skolama uciti na srpskom jeziku, dok ce albanski biti "cisto fakultativan". Covic je rekao i da su u toku razgovori o "resavanju statusa prosvetnih radnika" i naglasio da se to odnosi na pitanja socijalnog i penzijskog osiguranja.

B. Radomirovic

U 77 centara u Srbiji

REGISTRACIJA RASELJENIH TRAJACE DO 18. AVGUSTA

Registracija raseljenih lica sa Kosova i Metohije za lokalne izbore u toj pokrajini trajace do 18. avgusta i obavljace se u ukupno 77 centara na lokacijama sirom Srbije, najavili su juce predstavnici republickog komesarijata za izbeglice i OEBS-a.

Registracija raseljenih za lokalne izbore na Kosovu i Metohiji, zakazane za 26. oktobar, pocinje 15. jula, podsetili su na konferenciji za novinare predstavnici republickog komesarijata za izbeglice Natasa Mandic i Dragisa Dabetic.

Registracija, odnosno doregistracija, odnosi se na ona lica koja ce od proslogodisnje registracije pa do dana odrzavanja lokalnih izbora imati navrsenih 18 godina, uz uslov da mogu da dokazu da su ziveli na Kosovu i Metohiji do 1. januara 1998. godine.

(Beta)

Razgovor sa dr Miloradom Todorovicem, koordinatorom za povratak Srba na Kosovo i Metohiju

DO ZIME 90 KUCA

Sredstva u iznosu od 3,5 miliona evra, kao donacija italijanske vlade obezbedjena su za izgradnju 90 kuca za povratnike u srpska sela Brestovik, Sigu i Ljevose, u Metohiji. Prvi povratnici trebalo bi da se usele u novosagradjene kuce krajem jeseni, izjavio je za "Politiku" dr Milorad Todorovic, koordinator za povratak raseljenih u kabinetu premijera vlade Kosmeta Redzepa Dacija.

To ce biti, kako kaze Todorovic, prvi dogovoren, planiran i organizovan povratak Srba na Kosovo i Metohiju. Projekat je kompletan, nece se raditi po fazama i trebalo bi da se završi pre zime.

Neophodan nameštaj

U selu Brestovik ce se izgraditi 45, u Sigi 25, a u Ljevosu 20 kuca, koje ce biti razlicite velicine, u zavisnosti od broja clanova domacinstva. Predvidjeno je da se za svakog clana domacinstva izgradi deset kvadratnih metara stambenog prostora.

Za izgradnju i popravku puteva u selima i izmedju njih utrosice se 120 hiljada evra. Za normalan zivot neophodna je i ostala infrastruktura. U Sigi i Ljevosu ce se izgraditi ambulante. Planirano je da se naprave i skolske zgrade. U svakom od tri sela izgradice se i "centri zajednice" gde bi se ljudi sastajali i resavali zajednicke probleme.

U nove kuce bice donet i neophodan nameštaj. Stvorice se pristojni uslovi za odrziv povratak.

Ono na cemu insistiraju i dr Milorad Todorovic i Nenad Radosavljevic, visi savetnik u kancelariji UNMIK-a za povratak raseljenih, jeste "ekonomski odrziv povratak". Uz smestaj i bezbednost nuzno je da se povratnicima obezbedi i posao. Zivot od humanitarne pomoci je svrsishodan i podnosljiv u relativno kratkom vremenu. Za te potrebe iz sume za projekat povratka u tri metohijska sela izdvojeno je 225 hiljada evra u okviru programa "Stvaranja prihoda".

Prvo pod satorima

Ukratko, projekat povratka u Brestovik, Sigu i Ljevose, trebalo bi da uspe. No, na ovim prostorima nista ne ide bez muke. Naime, UMNIK je predvideo da povratnici, cim pocne gradnja kuce, dodju u svoja sela i da za vreme gradnje borave pod satorima.

Ova pojava "tumaci" se stavom Albanaca da se "Srbi ne vracaju na Kosmet da bi tu boravili, vec da bi dobili nove kuce i odmah ih prodali Albancima". Drugi stav Albanaca, veli Todorovic, sugerise da "sa Srbima treba biti oprezan, jer ce ih se

ugrozene bezbednosti, vec zbog toga da bi kasnije mogli da traze podelu Kosmeta po etnickom principu".

Po recima dr Todorovica, treba se suociti sa cinjenicom da ce se Albanci, i ne samo oni, protiviti pa i pruziti otpor povratku Srba i nealbanaca na Kosmet. "Moze biti da je UNMIK imao u vidu ovakve stavove Albanaca, pa se odlucio za boravak povratnika pod satorima, da bi na taj nacin pokazao da je povratak Srba ozbiljan".

Naravno, "boravak pod satorima" moze se posmatrati i sa druge, za Srbe povratnike povoljnije strane. Kad dodju "pod satore", oni, koji su za rad sposobni mogu da pomognu radnicima na izgradnji kuca.

Za vreme "boravka pod satorima", koje ne bi trebalo da bude duze od tri meseca, mogu se obaviti i neki poslovi na imanju i pripremiti se za zimu. To tim pre sto je predvidjeno da se "puna humanitarna pomoc" dobija samo tri meseca od momenta useljenja u nove kuce.

Akt dobre volje

Rezolucija o povratku raseljenih, koju je nedavno usvojila Skupstina Kosova, predstavljena je kao "akt dobre volje".

Medjutim, pitanje je koliko dobre volje stvarno ima, ali ne samo u Skupstini Kosova, vec i na celom Kosmetu. Vazno je da se od neceg krenulo, smatra Todorovic.

Izazovi pred lokalne izbore

Pretpostavlja se da ce Srbi i ovog puta stvoriti dilemu - da li da se na predstojecim lokalnim izborima ucestvuje ili ne. A ako se za to i odluce moze se dogoditi ono uobicajeno, odnosno da "dva Srbina osnuju tri politicke strane". Valjalo bi da oko vitalnih stvari budu jedinstveni i pragmaticni, kaze Todorovic.

Stana Ristic

Nenad Radosavljevic o povratku Srba na Kosovo

ZAJEDNICKI NASTUP GARANTUJE USPEH

BEOGRAD - Povratak Srba na Kosovo je proces koji je zapoceo prosle godine i u toku je. Do 2000. godine vratilo se oko 450 prognanih, dok je ove godine taj broj dostigao 900. Srbi su se vratili u Osojane, a na jesen se ocekuje povratak vece grupe u tri sela klinske opstine i okolinu Peci.

Nenad Radosavljevic, savetnik u kabinetu sefa Unmika zaduzen za pitanja povratka, kaze za "Glas" da ce proces povratka trajati, te da postoje obećanja medjunarodne zajednice da ce finansijski pomoci izgradnju i obnovu kuca i garantovati bezbednost.

- Zato su neshvatljiva nastojanja pojedinih odbora da sami organizuju povratak. Ako clanovi odbora imaju ambicije da se politicki promovisu trebalo bi da odaberu neki drugi nacin, jer ovaj ne vodi politickom uspehu - savetuje Radosavljevic.

Pritom podseca da je stav nase drzave o povratku jasan, te da je to osnovni cilj i generalna strategija Koordinacionog centra. Stoga predlaze svima koji zele da rade na povratku, da se ukljuce u generalnu strategiju Koordinacionog centra i zajednicki nastupe prema medjunarodnoj zajednici.

Predstojeci izbori na Kosovu i Metohiji

POCINJE REGISTRACIJA

Pristina, 14. jula (**Tanjug**)

Predstavnici Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju pocece sutra registraciju gradjana koji ce do dana odrzavanja lokalnih izbora na Kosovu i Metohiji, 26. oktobra, napuniti 18 godina.

Kako je saopsteno iz OEBS-a, biraci ce moci da se registruju u jednom od 32 opstinska centra koji se nalaze u 30 kosovskih opstina, ali to moraju da ucine pre 17. avgusta.

Aktivisti OEBS-a takodje ce informisati birace o tome gde ce moci da glasaju, a izvrsice i azuriranje registara iz kojih je sacinjen biracki spisak.

Stav poslanicke grupe koalicije POVRATAK

U SAD KAO DEO VLADE SRBIJE

Jagodina, 14. jula

Sef poslanicke grupe koalicije "Povratak" u Skupstini Kosova Rada Trajkovic izjavila je danas da poslanici te koalicije nece prihvatiti poziv sefa UNMIK-a Mihaela Stajnera da otputuju na sednicu Saveta bezbednosti u NJujork kao clanovi delegacije Vlade Kosova.

"Clanovi koalicije 'Povratak' otputovace na sednicu Saveta bezbednosti, na kojoj ce se raspravljati o Kosovu i Metohiji, samo kao deo delegacije Vlade Srbije i Vlade SRJ", rekla je Rada Trajkovic za jagodinsku televiziju "Palma plus".

Prema njenim recima, Stajner na taj nacin pokusava, "na mala vrata" da Kosovo "proturi" kao posebnu celinu, sto poslanici koalicije "Povratak" nece prihvatiti.

(Beta)

Kosovski parlamentarci vratili se iz Tirane

RAZGOVORI NA NAJVISEM NIVOU

BEOGRAD - Parlamentarna osmocлана delegacija Kosova, u kojoj su bili i clanovi predsednistva iz redova srpske koalicije "Povratak" Oliver Ivanovic i Gojko Savic, vratila se prekjuce iz dvodnevne zvanične posete Tirani.

Tokom boravka u Tirani clanovi delegacije razgovarali su sa predsednikom Skupstine Albanije Servetom Plumbijem, a Parlamentarnu delegaciju Kosova, koju je predvodio predsednik Skupstine Nedžad Daci, primio je i predsednik Albanije Redžep Mejdani.

U razgovorima s kosovskim parlamentarcima Mejdani je izrazio potrebu intenziviranja saradnje, posebno u oblasti ekonomije.

Porodica Miljana Vucica vraća se u rodni Crkolez u Metohiji

DOSTA JE BILO IZBEGLISTVA

U malenom povratničkom konvoju, koji iz kraljevačkog kraja danas kreće put Metohije, bice i Miljan Vucic iz sela Crkolez u opštini Istok, sa još četiri člana domaćinstva... Juče su u kamion UNHCR-a koji je posle 10 časova pristigao u selo Zica, pred kuću njegovog pasenoga gde su Vucici uz humanitarnu pomoć prezivljavali tri godine u izbeglistvu-pakovali stvari.

Miljan i rođaci unosili su pokucstvo doneto u izbegličkoj koloni 99. godine u Kraljevo.

- Ne vraćam se sa torbama, da bih se setao između Kraljeva i Kosmeta. Hocu konačno da ostanem u Crkolezu na svojih tri i po hektara zapustene zemlje. Domaćinstvo i kuća su zapušteni, ali nisu uzurpirani, tako da ću moći da živim od poljoprivrede... Nedostaje mi traktor sa priključnim masinama, kako bih ostvario svoj trogodišnji san da vidim svoja polja stasale pšenice, kaže povratnik u Crkolez.

Valjda će se neko setiti da nam ih obezbedi, dodaje, kao što su nam ovde pomogli Zečevići, koji ni sada, kada odlazimo ne žele da uzmu natrag stvari koje su nam pozajmili u prvim, najtežim danima izbeglistva.

- U Crkolezu, danas u centru sela živi 146 Srba, kaže Svetozar Jokic, koji je kao predsednik Udruženja raseljenih Srba HVOSNO organizovao povratak porodice Vucic u Crkolez. U konvoju koji kreće iz kraljevačke opštine pored porodice Vucic, bice i tri traktora koja se prevoze u selo Gorazdevac kako bi Srbi lakše obradivali svoju zemlju.

Vucici su obavesteni da o bezbednosti u Crkolezu i okolini brinu Spanci, pripadnici KFOR-a, pa se nadaju da će im život, koji po drugi put zapocinju na radnom ognjistu, biti bezbedan.

P. Markovic

LAZNA MASKA PONOSA

Svetske i domaće statistike otkrivaju nam skoro svaki dan novi rekord propadanja srpske nacije. U Danasu smo pročitali da smo prvi u Evropi po broju abortusa i poslednji u Evropi po natalitetu. U Ekonomistu saznajemo da srpsko domaćinstvo ima za hranu tri marke ili 90 dinara dnevno. Preko 30 odsto akademaca odgovorilo je reporteru Politike da se ispiti na fakultetima prodaju a mnogi znaju i tarifu: 500 do 1.500 nemackih maraka po ispitu. Anketu je Transparensi internesenel vrsio na uzorku od 4.000 studenata. Iz Danasa saznajemo da 79 odsto ispitanika smatra da su carinici korumpirani, 70 odsto to misli za lekare, a 67 odsto za policajce. Sznajemo, isto tako, da je prosecan vek gradjana Srbije za poslednjih 10 godina skracen sedam godina.

Za sve to vreme broj milijardera u dinarima i milionera u nemackim markama raste iz godine u godinu. Njihov broj se, naravno, ne saopstava, a isto tako i obim njihovih finansijskih imperija. Sto je veci broj gradjana koji umiru zbog nestasice lekova i nemogucnosti da plate lakarsku pomoc raste broj najskupljih limuzina ispred kapija zdanja u kojima stoluju gospodari centra moci. Socijalno i ekonomsko raslojavanje srpskog drustva sa pauperizovanom masom na jednom polu i nicim ogranicenom finansijskom elitom na drugom, nastavlja se i posle 5. oktobra. Za tragicni kresendo propadanja Milosevicevi komunisti su okrivljavali ekonomsku blokadu, sankcije i "srbomrznu" Zapada. Danasnje vlasti okrivljuju pogubno nasledje proslosti. Medjutim, vecina politicara brizljivo pazi da ne imenuje glavne politicke i drustveno-ekonomske vinovnike.

Stavise, sve cesce citamo i cujemo da se velica finansijska i ekonomska elita.

Nakon svih teskih ratova u istoriji sudjeno je ratnim profiterima i bogatasima. Za nevidjenu eksploataciju osiromasjenih gradjana tokom ratnih godina, za enormno bogacenje putem korupcije, monopola, naftne, duvanske, narko i gradjevinske mafije, niko do danas nije pozvan na krivicnu odgovornost. Uveden je samo porez na ekstraprofit koji je vise sredstvo za pomilovanje ratnih kriminalaca nego sankcija. To recito govori podatak da je umesto planiranih milijardu maraka ekstrapforita naplaceno svega oko sto miliona. Umesto neposrednog udara na bogatstva i finansijske imperije, javnost se zavarava neefikasnim porezom na ekstraprofit.

Vreme je da se privedemo pameti. Za sporo provodjenje reformi, nedozvoljeno kasnjenje u donosenju zakona o denacionalizaciji i rehabilitaciji, za ocuvanje mnogih starih zakona, nisu krivi ni bombardovanje, ni srpski medjunacionalni i medjdrzavni položaj, ni antisrpska omraza. Krivi su ljudi proslosti i nacini razmisljanja koji su odbaceni u celom svetu. Ne mozemo vise samo glavom da budemo u Evropi. Moramo i srcem. Iza lazne maske nacionalnog ponosa i casti moramo da otkrijemo svetu pravi lik agresivnog komunizma. U najneslavnijem ratu u nasoj istoriji nisu komunisti doziveli patriotski preobrazaj, vec su Srbi naseli komunistickoj prevari.

Prijezda Popovic, advokat, Beograd

Zasto niko vise ne saoseca s patnjama izbeglica?

RAVNODUSNI PREMA PLACU

15. jul 2002. - „Vidovdan“, stara srpska pesma Iliju Perovica (17), ucenika SS untrasnjih poslova u Sremskoj Kamenici, kostala je teskih batina. U obrenovackom naselju "Sava", gde živi, u subotu 2. marta, na svoj rodjendan, Ilija je sa dva druga ispred svoje zgrade, koju deli s drugim izbeglicama i policajcima, zapevao. Pretukli su ga pripadnici OUP Obrenovac Sima Radisic, Dragan Jovanovic, zvani Dragec, Ljubisa Jovanovic i izvesni Srba.

Ilija je zadobio teze povrede prsta desne ruke i desnog oka.

- Odmah potom, sina su u skoli poslali na preglede psihijatru i terali da prizna da je sam izazvao tucu. Odbio je. Posle tekstova u novinama, komandir policije Obrenovac zapretio mi je da ce nas to skupo kostati. Iz skole su nas vec 13.

marta zvali da zvala po sina, a 20. marta je i formalno isključen.

Nas zivot u izbeglickom naselju postao je nepodnosljiv. Komsije, uglavnom policajci, stalno nam prete - nedavno se "Glasu" pozalila Nevenka Perovic, decakova majka, koja je jos pre tri godine, zbog nasilja nad Srbima, morala da napusti Pec s muzem i dvoje dece.

Nedaleko od Obrenovca, u selu Rogaca, Ratka Stojcetovic, takodje izbeglica s Kosmeta, ima drugu muku.

Na upraznjeno mesto uciteljice direktor OS "Janko Katic" u Rogaci nije zeleo da je primi, iako je samo ona konkurisala. A ona je 27 godina radila taj posao.

- Dovodio je penzionere, uciteljice iz drugih skola, postavljao svoju zenu koja je drzala dva odeljenja, pre i po podne, ali mene nije hteo. Na kraju mi je rekao da ima pritisak sa strane i da ne sme da me primi zato sto sam sa Kosova, iako u toj skoli radi moj suprug kao nastavnik matematike - prica Stojcetovic.

Ratku Stojcetovic nisu hteli da primi ni kao vaspitacicu u obdanistu u Rogaci, iako ima završenu Visu skolu za vaspitacicu i uciteljicu. Umestonje, primljena je studentkinja.

I takve tuzne price bi mogle da se pisu od jednog do drugog geta u kojima zive dojucerasnji stanovnici Kosmeta, Hrvatske, Bosne i Hercegovine. Ne mladi, dakle, samo crnogorska policija izbeglice s Kosmeta, ne rasteruju ih i izbacuju iz kolektivnih smestaja samo oni, kako bi napravili mesta turistima. Biti izbeglica danas u Srbiji, Jugoslaviji, zemlji sa najvise raseljenih ljudi u svetu prema stopi stanovnistva, znaci biti gradjanin drugog reda u drzavi u kojoj je zivot inaze na donjem pragu siromastva u Evropi, neizvestan, bedan i jeftin.

Izbeglice-izjelice, govorili su Srbijanci jos 1941, kad su Srbi poceli da pristizu sa prostora novostvorene NDH. Biblijski tragicna kolona Srba iz Hrvatske, koji su putovali "Olujom", ovde je bila prihvacena bratski, mada ne zadugo. Od svoje muke, ljudi su rado i brzo zaboravljali tudju.

I dok nevladine organizacije vode kampanju i govore kako su Srbi netolerantni prema manjinama, a mediji sve manje pisu o izbeglicama, cija je patnja u kampovima sve veca, niko ne prica koliko smo netolerantni prema samima sebi, sunarodnicima Srbima izbeglim iz Hrvatske, Bosne i sa Kosova.

- Ljudi koji su frustrirani, nezadovoljni zivotom, nesposobni da rese svoj problem, fokusiraju se na druge. Lakse im je da misle da je zanjihovu nesrecu kriv neko drugi. Pa kad vide sacicu ljudi s Kosova ili iz Hrvatske kako se razmecu parama, skloni su da generalizuju i za svoju nevolju optuzi sve izbeglice. Pri tom ne vide one po kolektivnim centrima - objasnjava Milan Kuljic, psihijatar u Zavodu za mentalno zdravlje.

Koliko su Srbi neinformisani, pokazuje Kuljic primerom. Na italijanskoj manifestaciji "Mesec dane kulture eks Jugoslavije" pokazao je slike porusenih crkava na Kosmetu. Tu je, pored Italijana, zatekao potpuno zabezegnute i same Srbe.

Dr Milan Popovic, profesor psihologije na Filozofskom fakultetu, kaze da netolerantnosti, grubosti i prostakluka ima medju ljudima u svim slojevima drustva, od parlamenta do porodice.

- Civilizacijski pad je veliki u odnosu na izbeglice i raseljene. Ljudi ih ne vole i odbacuju ih. Za nas oni su narod koji ne postoji. A nije uvek bilo tako. U pocetku izbeglistva, cak 90 odstonjih je naslo utociste privatno, najcesce kod blizih i daljih rodjaka. Ovakva sirokogrudost prema izbeglicama nije nigde u svetu zabelezeno. Ali, opste siromastvo domacina postepeno kruni ovaj altruizam. Razlike izmedju nas i izbeglica su pocele da se preuvelicavaju i da smetaju. Mozda su ipak stvaranju negativnog osecanja prema izbeglicama najvise doprineli neki bogatasi medju njima. Njihovo bogatstvo bolo je oci osiromasenoj Srbiji. Ljudi su skloni da misle u stereotipima, da generalizuju, i za neke medju nama izbeglice su postale ventil za izlivanje nakupljenog nezadovoljstva. A nece da vide kolektivne centre koji su se pretvorili u geta za stare i bolesne - navodi profesor Popovic.

Prema njegovom misljenju, samo ce popravljanjem standarda zivota stanovnistva Jugoslavije smanjiti animoznost prema izbeglicama.

- Izbeglice su ugrozena grupa stanovnistva, daleko siromasniji i bespomocnoji od vecine njima je potrebna obimnija sistematska materijalna pomoc. S druge strane, status izbeglica nije dovoljno pravno regulisan. Oni treba da imaju sva prava kao i drugi gradjani Jugoslavije, a pored materijalne, potrebna im je i psihosocijalna pomoc - objasnjava Popovic. Mirko Vojvodic, clan Izvrsnog odbora Nisa zaduzen za socijalna pitanja, takodje se slaze da su bogati pojedinci s Kosova doprineli da ostalo stanovnistvo u Nisu stekne predrasude prema raseljenima, kojih ima 12.000, kao i prema izbeglicama, kojih ima oko 3.000.

- Posle NATO bombardovanja s Kosova su doSle porodice koje su po Nisu na boljim lokacijama pocele da kupuju poslovne prostore i kuce. Tako je to izgledalo. A po mojoj proceni, samo pet odsto raseljenih doslo je sa mnogo para, 20 do 30 odsto zivi pristojno, dok ostali zive veoma lose. Zbog tih pet odsto starosedeoeci prema svim raseljenima osecaju odbojnost. Pretpostavljam da i u Nisu ima diskriminacije u zaposljavanju, ali se dosad nije dogodilo da neko javno reaguje zbog toga. Treba reci da su se i sami ljudi sa Kosmeta getoizirali. Sve cesce se zaposljavaju kod nekoga "zemljaka", koji je uspeo da otvori neku firmu. Naravno, dodatni problem je i sto dosta ljudi s Kosova prakticno nema radnu knjizicu - kaze Vojvodic.

O ovakvim slucajevima u nasoj zemlji se cuti. Cuti se o tome kako izbeglice i gde zive. Raniji rezim je povremeno pirio neprijateljstvo prema izbeglicama. Peti oktobar nije promenio odnos drustva i drzave prema ljudima koji su silom prilika, spasavajući zivot, napustili svoje kuce.

U zemlji se vodi akcija pod nazivom "Suoci se", Cija je ideja da Srebrenica, Kosmet, albanske kuce u plamenu 1998, nateraju ovdasnje ljude da shvate koliko su zla naneli drugim. Da im probude savest.

- Zamislite bilbord na nekom skveru unjorku ili Londonu, na kome je slika bombardovanog Iraka, Grdelicke klisure ili zgrade Centralnog komiteta, ispod kojeg pise "Suoci se". Da li bi takav bilbord neko tamo mogao da postavi? Sumnjam!

- kratak je komentar Dragana Vukmirovica, profesora na Fakultetu organizacionih nauka i rukovodioca Centra za istrazivanje trzista pri FON.

Samo 7,6 odsto ima stan

U Srbiji trenutno zivi oko 700.000 izbeglica i raseljenih lica. Prema podacima koje smo dobili od odsto raseljenih ne radi, 24 odsto radi, 11 odsto je penzionera, 7,5 odsto cine studenti, dok 5,5 odsto radi na crno.

- Prema mojim podacima, 40 odsto raseljenih zivi u iznajmljenim stanovima, 6,9 odsto u kolektivnim centrima, kod rodjaka i prijatelja 39,8 odsto, a resen stambeni problem ima svega 7,6 odsto - naveo je Kuljic.

Miroslava Cvejic

Srbi sa Kosova

TRI GODINE PUSTIH SNOVA

Pise: Miodrag MILOJEVIC

Tri meseca posle prvog izbeglistva, negde u septembru 1999, mestani Dragoljevca kod Istoka, sela sa sedamdesetak srpskih kuca, njih trideset i troje, sa zenama, malom decom i jednom devetomesečnom bebom, vratili su se u rodno selo. Selo je za ta tri meseca, koliko u njemu nije bilo Srba, opljackano i popaljeno, ali povratnicima to kao da nije smetalo... Komsija Sokolj Kastrati ih, u prvi mah, poziva na kafu. Posle sat vremena on seda u automobil i kao kurir krece od kuće do kuće, od jednog do drugog albanskog sela, da izvesti da su se Srbi vratili u Dragoljevac. U vecernjim satima, pocinje pravi rat izmedju Spanaca iz Kfora i Albanaca, koji su prvi zapucali, najpre puska, zatim mitraljezima. Vec sutradan, organizator demonstracija Naser Satri je uspeo da okupi pet hiljada demonstranata, pred kojima su Spanci, iako su u medjuvremenu dobili pojačanje, morali da se povuku. Na pedeset metara od velike srpske kuće u centru sela, gde su Srbi bili locirani, ljubazni Spanci su im dopremali hranu i vodu. Tri kordona Spanaca je pokusalo da se odupre masi od pet hiljada ljudi, citava dva sata. U masi demonstranata Srbi u prvim redovima prepoznaju svoje komsije koji uzvikuju parole: - Miso cetnik! Blaga cetnik! Dragi crna ruka! Blaga kriminal! Radoja cemo u frizider! Spanci su Srbe prebacili na gornji sprat kuće. Albanci iz mase su krenuli za Srbima, penjuci se na drveće ispred kuće...

Organizator demonstracija Naser Satri poznat je po tome sto je daleke osamdeset trece godine pucao u inspektora Babovica u Istoku, a zatim je iz suda iskocio kroz prozor i pobegao u inostranstvo. Babovic je i danas u invalidskim kolicima, nepokretan, zivi u Beogradu, dok se Satri, u junu 1999. godine, vratio na Kosovo sa oreolom heroja.

A kad je postalo jasno da ce obruc pred razgoropadjenim Albancima puci, Spanci popustaju, evakuisu Srbe oklopnim vozilima i u masi Albanaca zapocinje pobednicko slavlje. Od tada sve do danas Srbi iz Dragoljevca u mobilnom stanju cekaju na svoj povratak.

"Preseljenje" stocnog fonda

Stari Petko Rajicic, koji je u medjuvremenu jos tri puta boravio u selu i Milos Rajicic, organizator povratnika, privremeno nastanjen u Kosovskoj Mitrovici, proveli su i prespavali tu dramaticnu noc na podu u demoliranoj kuci bez vrata i prozora. Rajicic je navracao u Dragoljevac jos petnaestak puta.

Iako izmedju Srba i Albanaca, bivsih komsija, nema nikakvih kontakata, radoznalost na obe strane je velika. Petko Rajicic razgovorao je s jednim albanskim dečakom koji je u susednom srpskom dvoristu cuvao stoku. Bilo je to u oktobru proslje godine. Kada su ga Srbi koji su, u pratnji Spanaca, iznenadno stigli, mladi Albanac, sin Miljusa Isenaja, odgovorio je na nekoliko pitanja.

Prvo sto ga je Petko Rajicic upitao bilo je:

- Jeste li sve svi vratili?

- Jesmo! Samo nam je Arif Isenaj poginuo!

- Pa i kod nas nema svih na spisku zivih. Vi ste se vratili i mi treba da se vratimo.

Sto se tice Miljusa Isenaja, Petko Rajicic hoce da bude pravican: -njegov sin je napasao krave u srpskom dvoristu, ali svoje krave! Komsije smo, poznajem njegova goveda, ali mnogi drze nasu popljackanu stoku...

Srbi iz Dragoljevca ne mogu, kad stignu u kratkotrajnu posetu, da navrate kod komsija Albanaca, a rado bi bacili pogled na njihov "stocni fond" i poljoprivredne masine. Zato vire preko plotu, ne bi li ugledali neku svoju ukradenu stvar ili zivotinju. Milos Rajicic kaze: - Moja zena je, u pratnji dvojice Spanaca, prepoznala nasu kravu. Prislala je, milovala junicu. Junca, teskog cetiri stotine kilograma, nije videla. Verovatno su ga Albanci zaklali. Nasla je krave kod prvog komsije Dzavida Redzaja, druga je pripala Ramu Kastratiju. Taj Kastrati je prvi Albanac iz Dragoljevca koji je krenuo u izbeglistvo. Dogodilo se to godinu dana pre pocetka bombardovanja. Na veliko zaprepascenje Albanaca i Srba, Ram Kastrati, s familijom i imovinom spakovanom u tri traktorske prikolice, napusta selo. Bezi u Rozaje, kod tazbine, gde je proveo citav rat. Medjutim, kad su juna 1999. Srbi izbegli, on stize u selo i - odmah prisvaja junicu Milosa Rajicica.

Kada je Rajiciceva zena prislala junici, pocinje rasprava:

- Moja zena tvrdi da je krava nasa, a Kastrati da je njegova. Spanci trae stocnu legitimaciju, koju niko od Srba, naravno, nema. I kuda bismo s kravom, cak i da imamo dokaze da je nasa? Spancima je, naravno, sve jasno, ali oni su samo vojska. Pre nego sto se o svemu ne odluci na nekom visem mestu, ne zele konflikte i polemiku.

Opsti grabez i rusenje

Milos Rajicic uspeo je da sazna jos nesto:

- Dve hiljade blokova koje sam pripremio za drugi sprat kuće "preselilo se" kod komsije Dzavida Radzaja. Sejacicu za kukuruz sam primetio kod drugog komsije, pedeset metara od kuće... Dolazeci u posetu Dragoljevcu, a posete su uvek iznenadne, Milos sa dvojicom Srba na krovu jedne od srpskih kuća zatice komsiju i negdasnjeg dobrog poznanika Ameta Kurtaja iz susednog sela Donji Istok, koji je vec poskidao i oterao crep.

- Stade covek, skamenjen, na krovu, kramp mu ispade iz ruke. Skidao krovnu konstrukciju. Uspeo je nekako da sidje, a Spanci su mu naredili da se javi u Redusu, selo tri kilometra udaljeno od Dragoljevca, gde se nalazi njihova baza. No, tesko da je Amet kaznjen, jer niko od Albanaca koji su opljackali Dragoljevac nije kaznjen.

Kada su se prvi put vratili u Dragoljevac, Srbi su jos zaticali drveće u svojim dvoristima i na njivama.. Drveća u

Dragoljevcu vise nema. Petko Rajcic je uspeo, dok je bio u poseti, da izbroji stabla:

- Imao sam 230 vocki. Sve su posekli, ostalo je samo 17 stabala koje je komsija Albanac ostavio do svoje njive. Verovatno se nada da ce to uskoro biti njegovo, pa zasto da sece?

Groblje u Dragoljevcu je delimicno poruseno, dok je groblje u susednom srpskom selu Muzevina - potpuno unisteno. Ipak, u Muzevini su odnosi Srba i Albanaca malo bolji. Kad je februara ove godine Rajcic u Muzevini video kako se nekolicina Albanaca rukuju sa tamosnjim Srbima, koji su, kao i on, dosli u obilazak, nije mogao ocima da veruje. U iskrenost ovog rukovanja on veruje i ne veruje. Koga Sokolj Kastrati jednom pozove na kafu i gusteru se plasi...

Srbi iz Dragoljevca su ovih dana dobili informaciju da istocka opstina jos nije na povratnickom redu. Sada je, tako su im rekli, na redu Klina, to jest sela oko Kline. U pustom selu danas su i putevi neprohodni, od nabacenih stabala i granja. Ali su Srbi iz Dragoljevca, uprkos svemu, spremni da se vrate, kao i pre tri godine. Dok ne dodje dan povratka, Petko Rajcic svake noci sanja svoje selo, ali je vazno sta ce biti na javi.

NASA SVETLOST Broj 355 o 13 - 20. 07.2002.

Srbi iz Cikaga, Indijane i Viskonsina u velikom broju okupili se u manastiru Nova Gracanica, na krsnoj slavi SNO

KOSOVO NAJSKUPLJA SRPSKA REC I ZIVA RANA

Mirko VOJVODIC

Pod kupolama najvece srpske svetinje u Americi, manastira Nova Gracanica, prosle nedelje je u organizaciji Srpske narodne odbrane, na najlepsi moguci nacin obelezena krsna slava i odrzan parastos svim bivsim clanovima SNO. Domacin svecanosti bio je Slavko Panovic, koji je 29. juna ponovo izabran za predsednika SNO.

Najava da ce, pored ostalih uvazenih gostiju, svecanosti prisustvovati i njegovo visokopreosvestenstvo mitropolit Amfilohije Radovic, za Srbe Cikaga, Indijane i Viskonsina bio je povod da, i pored nesnosne vrucine, u ogromnom broju dodju i uvelicaju ovaj skup i odaju postovanje onome koji ga u ovim teskim vremenima sigurno zasluzuje. Posle uvodne reci oca Urosa, prisutnima se obratio episkop Longin, vladika za Severnu Ameriku i Kanadu.

- Ovo je zaista jedinstven dan, i mi smo Bogu blagodarni da imamo ovako divne, nama drage i celom srpstvu veoma znacajne goste, u nasoj lepoj Gracanici. Blagodarim nasem bratu Slavku Panovicu, sto je Gracanicu izabrao da ove godine bude mesto naseg zbora i naseg dogovora. Neka Bog sve nas blagoslovi, i da ostanemo na nasem svetosavskom putu, da nase srpsko sutra bude bolje nego nase neveselo danas - rekao je vladika Longin. Salve aplauza usledile su kada je najavljeno obracanje mitropolita crnogorsko-primorskog, zetsko-brdskog i skenederijskog, i egzampa Pecke patrijarsije Amfilohija Radovica.

Gospodin Amfilohije uvek je bio, sada je, i uvek ce biti dragi gost srpskog naroda u Americi. On je danas na celu srpskih duhovnika koji vode brod Srpske pravoslavne crkve pravim putem. Mi svi znamo da u Mitropoliji crnogorsko-primorskoj, kao i na Kosovu, strada srpski pravoslavni narod od tudjina, ali strada, nazalost, i od svojih. Mitropolit cuva taj preostali pravoslavni narod, i vodi ga putem pravde. On danas, ne samo u Srbiji i Crnoj Gori, nego i u rasejanju, zblizava rasturene, spaja razdvojene, miri zavadjene, hrani nas nadom u bolje sutra naglasio je otac Uros.

Ovaj dan praznujemo i radujemo mu se, a u toj radosti ponekad moze da se desi da zaboravimo da je Kosovo nasa najskuplja rec, i ne samo rec, vec i nasa najdublja rana. I to ne samo rana od pre sest vekova, vec rana koja krvari neprekidno, a danas vise nego ikad. U 14. veku bilo je nade za Kosovo. Ta nada se nije gasila, i ona je urodila plodom u jednom istorijskom trenutku, kada su Srbi prvi put posle 500 godina postali jedna dusa. Nije bilo Srbina od Pecuja, Knina, Gospica, Djevdjelije do Cetinja, koji nije goreo istim ognjem, istim zarom. To svedoce i brodovi koji su iz Amerike u ono vreme prevozili hiljade onih koji su ostavljali svoje domove hrleci da pomognu braci po bespucima Albanije, Krfa, Kajmakcalana. I veliki broj njih zavrrio je zajedno sa onima kojima su hrlili, u Plavoj grobnici na Krfu. Blagodareci tom jedinstvu, i blagodareci ondasnjim vodjama kralju Petru I, Nikoli I Crnogorskom, velikim drzavnicima kakav je bio Pasic, velikim vojskovodjama Bojovicu, Janku Vukoticu... mi smo se posle toliko vekova udostojili da Bog uslisi nas vapaj. Srpski narod se objedinio. A danas, pocetkom 21. veka, sve je to prokockano. Ponovo smo se nassi na pocecima 19. veka. Svedoci smo sta se radi u Beogradu, Podgorici, ko su i kakvi su oni sa kojima zapocinjemo istoriju u 21. veku. Ponadali smo se se spasu, ali izgleda da Bog jos nije pogledao nevino prolivenu krv. Blagodareci zrtvenim glavama svetog Jovana Vladimira, velikomučenika Lazara, vozda Karadjorca, djenerala Drazze Mihailovica i svih onih koji su zivot zrtvovali za veru i otacstvo, daj Boze da se tim duhom ponovo zadojimo. Jednim krstjenjem, jednom verom, jednim svetim semenom koje je zasejano na Balkanu. Zato, braco, velika je i duboka rana. Neka nam Bog dadne svete sloge. Neka kane ovde, na ovom mjestu, nici ce neki bozur sveti i ovde, i u Srbiji, i u Crnoj Gori - reci su mitropolit Amfilohija.

Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije

SEKTU MIRASA DEDEJICA FINANSIRAJU I MUSLIMANI

Mitropolit Amfilohije Radovic, i pored toga sto je imao naporan dan, nasao vremena da za "Svedok" odgovori na neka otvorena pitanja.

Svedok: Gledajuci i sa ove vremenske distance, covek ne moze da se ne seti Kosova, srpske svetinje i golgote. Da se ne seti manastira Pecka patrijarsija, Visoki Decani, Gracanica... Ili, kako Vi rekoste, najskuplje srpske reci i najdublje rane koja krvari vekovima. Odmah posle bombardovanja, 15. juna 1999, prvi ste stigli do Pecke patrijarsije, u pomoc preostalim svestenicima. Kosovo tada i danas?

Amfilohije Radovic: Kad sam tog nesrecnog dana isao ka nasoj svetinji, ka nasoj braci i sestrama, nekad srpski grad je jos bio obavijen dimom od spaljenih srpskih kuca. Uz pratnju vojnih vozila italijanskih jedinica, u cijoj je nadleznosti Pec i okolina, nekako sam stigao do onih koji su bili ostali bez gotovo ikakve nade, prepusteni divljim hordama ubica. Moram

da kazem da su italijanski vojnici bili vise nego korektni, ali su to ipak samo vojnici koji izvrsavaju naredjenja i sprovode odluke koje se donose daleko od njih.

S: Na nekim privatnim snimcima videli smo da su, posle upada vandalskih hordi, nase svetinje opasane bodljikavom zicom, a svuda okolo tenkovske cevi. Kakva je sada situacija?

A.R: Nazalost, slika nije mnogo izmenjena, mada ima nekih znakova poboljsanja. Tenkovi i dalje obezbeduju nase svetinje, i niko ne zna dokle ce to potrajati. Pecka patrijarsija je stalna meta siptarskih ekstremista. Jednom su projektili stizali iz sela Ljevosa, koje je pre onog nesrecnog bombardovanja bilo naseljeno iskljucivo srpskim zivljem. Italijani su odmah reagovali i napadi se vise nisu ponavljali. Ovih dana se cak pominje i vracanje naseg naroda bas tu iznad Patrijarsije uz pomoc Unmika. Izvestan broj Srba se vec vratio u Osojane i okolna sela, i to daje neku nadu da ce sadasnja garnitura nesto uciniti po tom pitanju.

S: Kako vojnici, koji obezbeduju nase manastire, saradjuju sa svestenstvom? Koliko im je vazno to sto, kao hriscani, ne bi imali gde da se pomole Bogu da nije tih nasih svetinja, posto je Kosovo ponovo u islamskim rukama?

A.R: U Peci ima katolicka crkva, gde oni cesto idu, ali mi se cini da to ne menja mnogo stvar kad je u pitanju odnos prema svestenstvu. U Decanima je slika nesto drugacija, jer im je manastir jedina spona sa Bogom. Verovali ili ne, umetnici koji slikaju ikone ne mogu da naslikaju koliko imaju porudzbina od italijanskih vojnika. Oni su veoma poboзни ljudi, svaki od njih hoce da ima svoju amajliju. Iako je situacija jos i te kako teska, ipak ima nekih znakova poboljsanja. Smanjen je broj napada na svestenike, ali i na preostalo srpsko stanovnistvo.

S: U Crnoj Gori takodje ima mnogo nespোরazuma. Bilo je cak i napada, pokusaja otimanja crkvene imovine, pa i vandalskih nasrtaja. Kako vlasti gledaju na sve to?

A.R: Bilo je nasrtaja i uznemiravanja. Sada je situacija nesto mirnija i nadam se da cemo zajedno prevazici te nespорazume. Narod Crne Gore je rekao sta je trebao i imao da kaze. Ipak je rec o sekti, nas pravoslavni srpski narod je to lako uocio. Vlada Crne Gore je preduzela neke mere i doslo je do smirivanja.

S: Ko finansira Mirasa Dedejica i njegovu sektu, tzv. CPC?

A.R: Eto, stizu im neki pozdravi i podrška od nekih katolickih svestenika, a tokom boravka u Cikagu, saznao sam i da im je "crnogorsko" drustvo "Rumija", koje okuplja muslimane, poslalo i finansijsku pomoc, pa sami procenite ko pomaze tu sektu!?

ITALIJANI BILI KOREKTNI

S: Koliko Vam je pomoglo dobro poznavanje italijanskog jezika i kako su ti vojnici odnosili prema preostalim Srbima, posto su i oni hriscani?

A.R: I te kako je pomoglo. Komandant italijanskih jedinica nije krio odusevljenje kad je saznao da mozemo da razgovaramo i na tecnom italijanskom jeziku. Sve sto je bilo u njihovoj moci, mora se priznati da su preduzeli. A, verujete, da im posao nije nimalo lak.

Jeromonah Kirilo, staresina manastira u okolini Gnjlana, graditelji zastitnik naroda

ZOV DRAGANACKIH ZVONA

Treca je godina kako u dvadesetak sela Kosovskog Pomoravlja jos opstaje petnaestak hiljada Srba. Od sredine juna 1999. broje dane, kako kazu, svog teskog robovanja usred slobodne Evrope. Istini za volju, poslednjih meseci slobodnije se krecu, ali jos strahuju za zivot cim dublje zadju u svoje njive i sume. Kad ih obuzme osecanje da su zaboravljeni od svih, dodje im jeromonah Kirilo, staresina manastira Svetog Arhangelava Gavriela, smestenog u senovitoj sumi u blizini sela Draganac, na desetak kilometara od Gnjlana.

Zahvalni su tom bozjem covjeku sto u onoj pometnji od pre tri leta ne ostavise kuce i ne prikljucise se zbegu sto se iz Metohije probijao ka centralnoj Srbiji.

Predanje kaze da je crkva manastira u Dragancu podignuta na temeljima zaduzbine cara Lazara. Podigao je 1381. na pet kilometara izmedju svog rodnog Prilepca i cuvenog Novog Brda. Sadasnju crkvu narod ovog kraja sagradio je izmedju 1865. i 1869. godine. Prilogom od sto dukatanjeno podizanje je pomogao i Mihailo Obrenovic, knjaz srpski. Pre desetak godina Gnjlanci uz manastir sagradise i novi konak. Sada crkvu i konak danonocno cuvaju americki vojnici.

Diplomac Elektromasinskog fakulteta u Skoplju 1965. inzenjer u Trepći, Kombinat u "Kosovo" i u "Kolubari", jeromonah Kirilo, rođen u Vucitru, na kraju radnog veka pozeleo je da se vrati u svoj zavicaј, na Kosmet. Zamonasio se 1994. u manastiru Decane, a januara 1999. episkop rasko-prizrenski Artemije postavio ga je za staresinu Draganca. Kad je pocetkom proleca iste godine Srbija zasuta bombama, jeromonah Kirilo je krenuo u obilazak srpskih sela oko Binacke Morave. Niko tada ne pomisljase da napusta rodni kraj. Ali, kad je pocelo povlacenje jugoslovenske vojske i policije, nastupi najezda i zulum naoruzanih Albanaca.

Ni manastir teroristi nisu postedeli. Cesto su ga opkoljavali, pretili kaludjerima i sekli manastirsku sumu, sve dok jednog julskog dana stablo ne ubi drvokradicu. Kad su siledzije ukrade manastirsku "ladu", otac Kirilo je pesice stizao do srpskih sela u Kosovskom Pomoravlju. Narodu je prenosio poruku Crkve da ne napusta svoje domove. Ljudi su ga poslusali. U Klokotu, Vitini, Jasenoviku, Prekovcu i drugim selima, skidali su stvari sa natovarenih traktorskih prikolica i automobila reseni da ostanu. Otac Kirilo, sada jedan od srpskih odbornika u gnjlanskoј opštini, starao se danjegov narod ne oskudeva u hrani, lekovima i drugim potrepstinama.

Ne smatra da je zaslužan za opstanak manastira u Dragancu i Srba u Kosovskom Pomoravlju.

- Manastir sacuva Bog i Sveti Arhangel Gavrielo, a ovaj narod ce opstati pod okriljem Crkve - kaze stamena starina. -

Zalim sto Srbi iz Gnjlana ostavise svoje kuce, pa u njemu sada jedva da ima oko 250 srpskih dusa.

Otac Kirilo sluzi narodu i Crkvi neunistivom voljom i zadivljujućom snagom. Uoci Uskrsa poceo je da zida novi zvonik.

Sam klese kamen i ugradjuje ga u visoku kulu sto se uzdize pokraj manastirske crkve.

- Zvona manastira u Dragancu nisu se oglašavala vise od 20 godina - veli otac Kirilo. - Opet ce se razleci gnjlanskom

kotlinom 26. jula na dan manastirske slave Svetog Arhangela Gavrila i narodnog sabora. Zelja mi je da se na taj dan nas narod okupi u sto vecem broju. Da dodju oni koji ostase na ovoj svetoj srpskoj zemlji, ali i oni sto su otisli. Neka dodju, porucuje otac Kirilo, da cuju draganacka zvona i da svet vidi da nas jos ima.

Aleksandar Mikavica
